

Редактор *Оксана Давидова*

Художнє оформлення *Олени Сажко, Юлії Литвин, Оксани Корнеєвої*

Дизайнер обкладинки *Віталій Нехай*

Кравцова Н.

К20 Українська мова. 1 клас. Розробки уроків. II семестр (до підручника Н. М. Кравцової, О. Д. Придаток «Українська мова. Буквар. 1 клас» / Н. Кравцова, О. Придаток, Г. Сапун, В. Романова. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. — 272 с.

ISBN 978-966-07-3562-0

Видання містить розгорнуті розробки уроків з української мови для 1 класу (до підручника Н. М. Кравцової, О. Д. Придаток «Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загальн. середн. освіти. — Тернопіль : Підручники і посібники»). У посібнику запропоновано різноманітні види роботи, спрямовані на розвиток читачьких навичок, формування допитливості та кмітливості учнів.

Для вчителів початкових класів.

УДК 371.32

ЧИТАННЯ

Букварний період

Дата

Урок 1. Повторення вивченого в I семестрі. Звук [ш], позначення його буквою «ша». Мовно-логічні ігри.

Мета. *Навчальна:* навчити артикулювати звук [ш]; учити виділяти під час читання важливі за змістом слова, ставити запитання за змістом речень; виробляти орфоепічні навички. *Розвивальна:* розвивати фонематичний слух та уміння доводити свою думку. *Виховна:* виховувати бажання навчатися в школі.

Засоби навчання. Символічний пензлик, цеглинки LEGO, зображення рослин.

Інтеграція. Соціальна, природнича галузі.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Доброго ранку, усміхнені личка! Доброго ранку, дівчатка і хлоп'ятка! Ви добре відпочили на зимових канікулах. Підросли. А на щічках з'явився рум'янець.

2. Рефлексія «Чарівний пензлик настрою».

— Мороз — найкращий художник. Він чудово розмальовує вікна, у візерунках передає свій позитивний настрій. Він використовує лише срібну фарбу. А ми любимо фантазувати і використовуємо різнокольорові фарби. Я пропоную порівняти свій настрій із кольорами.

Учні стають у коло. Передають з рук у руки символічний пензлик і по черзі кажуть: «Мій настрій після зимових канікул ... кольору, тому що ...».

3. Читання вчителем звернення авторів підручника до першокласників («Українська мова. Буквар. Частина 2», с. 3).

— Що ви очікуєте зустріти на сторінках підручника?

4. Гра «Як я сьогодні збирався/збиралася до школи?».

— Сьогодні такий чудовий день! Наш Мудрунчик, маленький дошкочарик, дуже хоче йти в перший клас! Він навіть склав портфель. Хочете подивитися, що в ньому?

— Я діставатиму й показувати вам те, що міститься в ньому, а ви оплесками підказуватимете Мудрунчикові, що він взяв необхідне для школи.

Учитель демонструє підручник, зошит, іграшку, лінійку, жувальну гумку, фартух, альбом, фарби, олівці, ложку, ручку, клубок ниток.

5. Гра «Живі слова».

Учитель промовляє слово, учні утворюють їх. Слова: зима, клас, сніг.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Прочитайте слова:

..кола

...колярі

рома...ка

Діти доходять висновку, що потрібно вивчити ще одну літеру.

2. Оголошення теми та завдань уроку.

3. Виділення слів зі звуком [ш] з вірша Тамари Коломієць.

— Шишкаріку, пташино,
Що ти довбеш щоднини?

— Шишечки з сосночки,
Шишки із ялини.

Джерело: <https://web.archive.org/save/http://abetka.ukrlife.org/veselo.html>

4. Дослідження мовних явищ (вимови звука [ш]).

Після вимовляння звука діти визначають, що [ш] — твердий приголосний звук.

5. Гра «Ланцюжок».

Учні утворюють ланцюжок слів (називають слова з виучуваним звуком та визначають місце звука в слові). За потреби вчитель демонструє предметні малюнки.

6. Чистомовки.

Ша-ша-ша — бігає лоша.

Шу-шу-шу — шубу просушу.

7. Ознайомлення з буквою «ша». Хвилинка фантазії.

Демонстрування картки з великою й малою (друкованою і рукописною) літерами, аналіз будови, викладення за допомогою конструктора букви. Учитель показує місце букви в касі.

8. Релаксаційна вправа.

— Уявіть, що ви — ведмежата і з вами грає мама-ведмедиця. Вона кидає вам шишки. Ви їх ловите і з силою стискає в лапах. Ось ведмежата втомилися й опускають свої лапки вздовж тіла — лапки відпочивають. Мама-ведмедиця знову кидає шишки ведмежатам.

9. Робота за підручником (с. 4).

- Відгадування загадок.

На дереві гойдається,

Жупан колочий має,

На літо одягається,

А восени скидає. (*Каштан*)

Високо висять,

Білкі їх їдять,

Смачні, та не горішки,

Називаються... (*шишки*).

Джерела: <https://web.archive.org/save/http://zagadki1.ru/ua/zagadka/na-derevi-hoydayetsya.htm>
<https://web.archive.org/save/http://yrokii.ru/zagadki/1622-zagadka-pro-shishki>

— Яким одним словом ви можете назвати шишку і каштан? Які ще плоди ви знаєте? Що з них можна виготовити? Хто любить їсти шишки? (*Білочка, шишкарі*.)

- Промовляння ланцюжків звуків у словах-відгадках.
- Викладання з цеглинок LEGO звукової моделі слова-відгадки (на вибір).
- Вправа «Прочитай швидко».
- Гра «Склади слова».

Учні складають слова з поданих складів: *шина, машина, шипшина, подушка, дума*.

- Гра «Утвори нові слова».

Утворення слів з букв слова *ромашки*: *мак, кома, миша, мишка, рок, киш, комиш, кора, омар, комар, крам*.

- Розгадування ребуса (*школа*).
- Читання слів у колонках, записаних на дошці чи екрані.

машина	товариш	мишка
зошит	щпак	шишка
каштан	шашки	школа
волошка	вірш	шоколад

— Прочитайте всі слова. Прочитайте слова, які починаються буквою «ша». Відшукайте слова з однаковим першим складом. Прочитайте слова, що відрізняються однією літерою. Знайдіть трискладові слова, двоскладові. Знайдіть слова з наголошеним другим складом.

- Читання рукописного речення з різною інтонацією (радість, здивування, смуток); з різною швидкістю (повільно, швидко, дуже швидко).

III. Заключна частина.

1. Гра «Луна».

Учитель називає слова, учні повторюють лише перший звук: *шишкар, шпилька*.

Учитель називає слова, учні повторюють лише третій звук: *Сашко, вушко*.

2. Робота з конструктором. Художники.

Основні завдання: діти розкладають цеглинки на аркуші паперу. Використовуючи олівці, фломастери, фарби домальовують до цеглинок різні деталі, перетворюючи їх на частину малюнка.

— На що перетворилась ваша зелена (жовта, червона) цеглинка? За допомогою чого ви перетворили вашу цеглинку? Що ви додали до цеглинки, щоб перетворити її? Чи є в нас схожі малюнки? На що ще ви хотіли б перетворити вашу цеглинку?

3. Рефлексія «Чарівний пензлик настрою».

Учні тримають у руках символічний пензлик і по черзі кажуть: «Мій настрій після закінчення уроку... кольору, тому що ...».

ЗМІСТ

Календарно-тематичне планування уроків навчання грамоти	3
---	---

ЧИТАННЯ

Букварний період

Урок 1. Повторення вивченого в I семестрі. Звук [ш], позначення його буквою «ша». Мовно-логічні ігри.	7
Урок 2. Закріплення знань про звукове значення букви «ша». Опрацювання тексту «Школа». Інтонавання речень, різних за метою висловлювання.	9
Урок 3. Вправи на вимову слів зі звуком [ш]. Опрацювання тексту «Друзі пізнаються в біді».	11
Урок 4. Звук [ж], позначення його буквою «же». Читання складів, слів із вивченими буквами. Опрацювання тексту «Журавель і Жоржина».	13
Урок 5. Читання складів, слів і тексту з вивченими літерами. Опрацювання тексту «Книжка — джерело знань».	15
Урок 6. Закріплення вміння читати тексти з вивченими буквами. Українська народна казка «Казка про жолудь».	17
Урок 7. Звук [г], позначення його буквою «ге». Читання слів, речень, тексту «Розмова птахів». Робота з дитячою книгою. Скоромовки для малят від Лесі Вознюк.	19
Урок 8. Читання текстів з вивченими літерами.	21
Урок 9. Звук [г], позначення його буквою «ге». Читання складів, слів і текстів із вивченими літерами.	23
Урок 10. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Гарні газдині».	25
Урок 11. Буква «є». Позначення нею звуків [йє]. Позначення м'якості попереднього приголосного і звука [є].	27
Урок 12. Закріплення звукових значень букви «є». Читання текстів із вивченими літерами.	29
Урок 13. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Весняні дарунки».	31
Урок 14. Звук [ч], позначення його буквою «че». Читання складів, слів із вивченими літерами. Робота з дитячою книжкою.	33
Урок 15. Закріплення звукового значення букви «че». Опрацювання тексту «Разом — веселіше».	35
Урок 16. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Гостини».	37
Урок 17. Звуки [ц], [ц'], позначення їх буквою «це». Читання складів, слів із вивченими літерами.	39
Урок 18. Читання віршованих текстів з вивченими літерами.	41
Урок 19. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Справжні друзі».	43
Урок 20. Буква «ю», позначення нею звуків [йю]. Читання складів, слів і тексту з вивченими літерами.	45
Урок 21. Буква «ю», позначення нею м'якості попереднього приголосного і звука [у]. Робота з дитячою книжкою.	47
Урок 22. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Конкурс малюнків».	49

Урок 23. Звук [х], позначення його буквою «ха». Читання складів, слів із вивченими літерами.	51
Урок 24. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Похвала».....	53
Урок 25. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Буду пекарем».....	55
Урок 26. Звук [ф], позначення його буквою «еф». Читання складів, слів із вивченими літерами.	57
Урок 27. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Софійка-фантазерка».....	59
Урок 28. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Фея у школі». Робота з дитячою книжкою.	61
Урок 29. Буква «ї», позначення нею звуків [йі]. Читання складів, слів із вивченими літерами.	63
Урок 30. Закріплення звукових значень букви «ї». Читання вірша Л. Савчук «Моя Україна — це пісенька мами...»	65
Урок 31. Закріплення вміння читати. Опрацювання тексту «Вітерець і книжечка».....	67
Урок 32. Буква «ща», позначення нею звуків [шч]. Читання складів, слів і тексту з вивченими літерами.	69
Урок 33. Закріплення звукових значень букви «ща». Читання тексту «Що таке щастя?».....	71
Урок 34. Звуки [дз̣], [дз̣̣], буквосполучення «дз». Читання складів, слів, словосполучень із вивченими літерами. Робота з дитячою книжкою. Світлана Прудник «Як їжаки у вирій літали».....	73
Урок 35. Закріплення звукових значень буквосполучення «дз». Опрацювання тексту «Краса навколо нас».....	75
Урок 36. Звук [дж̣], буквосполучення «дж». Читання складів, слів, словосполучень і тексту з вивченими літерами.....	77
Урок 37. Апостроф. Читання слів із вивченими літерами.	79
Урок 38. Закріплення вмінь читати. Опрацювання твору Валентини Кравець «Казка про апостроф».....	81

Післябукварний період

Урок 39. Робота над розумінням і виразним читанням вірша Костя Вагілевича «Котик-школяр».....	83
Урок 40. Опрацювання оповідання Бориса Вовка «Лінива Оленка».....	85
Урок 41. Робота над легендою «Чому сорока буде кілька хатинок».....	87
Урок 42. Робота над виразним читанням вірша Валентини Кравець «На галявці у ліску». Робота з дитячою книгою (словацька народна казка «У сонечка в гостях»).....	89
Урок 43. Робота над розумінням і виразним читанням вірша Олександра Пархоменка «Співучі колоски».....	91
Урок 44. Засвоєння правил мовленнєвого етикету. Робота над казкою Василя Сухомлинського «Як бджола знаходить квітку конвалії».....	93
Урок 45. Усвідомлене читання казки Оксани Іваненко «Сонечко».....	95
Урок 46. Стара казка на новий лад. Читання творів Миколи Петренка «Утікач», Світлани Ходій «Колобок на новий лад».....	97

Урок 47. Робота над українською народною казкою «Кабан під дубом».	99
Урок 48. Робота над виразним читанням вірша Марини Павленко «Хто біліє, хто бігає».	101
Урок 49. Загадкова грядочка. Українські народні загадки. Робота з дитячою книжкою. Українська народна казка «Мудра дівчина».	103
Урок 50. Робота над авторськими загадками Олександра Прилуцького «Загадочки квочки».	105
Урок 51. Опрацювання оповідання Олега Буцень «Айстри».	107
Урок 52. Культура спілкування. Виразне читання вірша Анатолія Качана «Мобільна розмова».	109
Урок 53. Кого ми називаємо справжнім другом. Володимир Сенцовський «Полуниці на вареники».	111
Урок 54. Букет скоромовок. Вправління у швидкому читанні скоромовок Оляни Руги, Ліни Біленької, Андрія Німенка. Усвідомлене читання української народної казки «Казка-загадка».	113
Урок 55. Моя мама — найкраща. Опрацювання казки Василя Сухомлинського «Найкраща мама».	115
Урок 56. Букет лічилок. Читання лічилок Дмитра Чередниченка, Марії Людкевич, Оксани Сенатович, Григорія Чубая, Марії Пономаренко. Робота з дитячою книжкою Катерини Міхаліциної «Лугова лічилка».	117
Урок 57. Брати наші менші. Опрацювання оповідання Григорія Поволоцького «Хлопчик та їжак».	119
Урок 58. Кольоровий світ навколо. Виразне та усвідомлене читання вірша Тамари Коломієць «Олівці».	121
Урок 59. Моя допомога дорослим. Робота над оповіданням Миколи Магери «Бабусин помічник».	123
Урок 60. Виразне читання вірша Миколи Сингаївського «Що сказало сонце?».	125
Урок 61. Що таке охайність? Робота над оповіданням Андрія Коцюбинського «Чий Максимко?».	127
Урок 62. Я вже вмію читати! Читання української народної казки «Лисичка і глечик», оповідання Миколи Герасименка «Магніт».	129
Урок 63. Виразне читання вірша Володимира Верховеня «Канікули». Робота з дитячою книгою. Брати Грїмм «Бременські музиканти».	131

ПИСЬМО

Букварний період

Урок 1. Написання рядкової букви <i>ш</i> , великої букви <i>Ш</i> .	133
Урок 2. Закріплення вмінь писати букву <i>Ш</i> .	135
Урок 3. Повторення правил з'єднання вивчених букв. Списування слів, речень.	137
Урок 4. Написання рядкової буки <i>ж</i> , складів, слів з нею. Розвиток зв'язного мовлення.	139
Урок 5. Написання великої буки <i>Ж</i> . Письмо складів, слів із вивченими буквами.	141
Урок 6. Удосконалення вміння писати вивчені букви, слова і речення з ними. Списування друкованих речень.	143